

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kırsal yerleşimlerde eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim ve diğer temel kamu hizmetlerine erişimin mevcut durumunun belirlenmesi; taşınmalı eğitimin ve kırsalda uygulanan aile hekimliği, gezici ve mobil sağlık hizmetlerinin yeterliliğinin incelenmesi; kamu hizmetlerindeki değişimin köy nüfusu, gençlerin kırsalda kalma eğilimi, tarımsal üretimin devamlılığı ve kırsal yaşam üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması amacıyla Anayasa’nın 98. maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

İzzet AKBULUT

Burdur Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliği yalnızca tarımsal destekler üzerinden değerlendirilemez. Köyde yaşayan vatandaşların eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim ve sosyal hizmetlere zamanında ve yerinde erişebilmesi; kırsalda yaşamın devamı, genç nüfusun bulunduğu yerde tutulması ve tarımsal üretimin gelecek kuşaklara aktarılması açısından temel önemdedir. Kamu hizmetlerinin merkezileşmesi veya hizmete erişim için uzun mesafelerin aşılma zorunda kalınması, özellikle çocuklar, yaşlılar ve düzenli sağlık hizmetine ihtiyaç duyan vatandaşlar bakımından ilave yük oluşturabilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının 2025-2026 örgün eğitim istatistikleri; okul, öğrenci ve öğretmen sayılarının yanı sıra yerleşim yerine göre eğitim verilerini ve taşınalı eğitim uygulamasını ayrı başlıklar altında izlemektedir. Bakanlığın güncel istatistik setinde taşınalı uygulama yapılan ilkokul ve ortaokullar ile taşınan öğrenci sayılarına, ayrıca ortaöğretimde taşıma kapsamındaki öğrencilere ilişkin verilerin bulunması, taşınalı eğitimin eğitim sisteminin devam eden ve önemli bir unsuru olduğunu göstermektedir. Bu nedenle kırsalda hangi yerleşimlerden kaç öğrencinin taşındığı, günlük taşıma mesafeleri, servis süreleri, yemek hizmetleri, devamsızlık ve akademik başarı üzerindeki etkiler ile taşınmanın kamuya maliyetinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kırsal eğitim politikasında yalnızca öğrenci sayısına dayalı bir yaklaşım yeterli değildir. Bir köy okulunun açık veya kapalı olmasının köyün sosyal yaşamı, çocukların yaşadıkları çevreyle bağı, ailelerin kırsalda kalma kararı ve uzun vadede yerleşimin nüfus yapısı üzerinde etkileri bulunmaktadır. Öğrenci sayısının uygun olduğu yerlerde köy okullarının yeniden işlevlendirilmesi; okul öncesi ve ilkokul hizmetlerinin yerinde verilmesi, birden fazla köyü kapsayan esnek eğitim modellerinin geliştirilmesi ve atıl okul binalarının eğitim, kültür veya yaşam merkezi olarak değerlendirilmesi seçenekleri bilimsel veriler ışığında ele alınmalıdır.

Sağlık hizmetlerinde ise mevcut sistem kırsal bölgelerde aile hekimliği birimleri, sağlık evleri, gezici sağlık hizmetleri ve çeşitli mobil sağlık uygulamaları üzerinden yürütülmektedir. Sağlık Bakanlığı, sağlık kuruluşlarına uzak ve ulaşım güçlüğü bulunan köy, belde, meşra ve benzeri yerleşimlerde aile hekimi ve aile sağlığı çalışanlarının periyodik olarak hizmet vermesine yönelik gezici sağlık hizmeti modelini uygulamaktadır. 2025 yılında farklı illerde köylere yönelik mobil sağlık taramalarının sürdürülmesi de bu hizmet modeline duyulan ihtiyacın devam ettiğini göstermektedir.

Bununla birlikte bir hizmetin mevzuatta veya planlamada mevcut olması, her kırsal yerleşimde aynı sıklıkta ve aynı erişilebilirlikte sunulduğu anlamına gelmemektedir. Gezici sağlık ekiplerinin ziyaret sıklığı, hekim ve sağlık personeli kapasitesi, vatandaşların laboratuvar ve görüntüleme hizmetlerine erişimi, ilaç temini, acil durumlarda sağlık kuruluşuna ulaşım süresi ve özellikle yaşlı nüfusun kronik hastalık takibi bakımından iller ve ilçeler arasındaki farklılıkların ortaya çıkarılması gerekmektedir. 1 Ocak 2025 itibarıyla aile hekimlikleri ile hastaneler arasında başlatılan dijital entegrasyon önemli bir gelişme olmakla birlikte, kırsalda fiziksel erişim sorununun ayrıca değerlendirilmesi zorunludur.

Kırsal nüfusun yaşlanması ve gençlerin tarımsal üretimden uzaklaşması da kamu hizmetleriyle doğrudan bağlantılıdır. Genç bir çiftçinin veya ailesinin köyde yaşamaya devam etme kararını yalnızca ürün fiyatı ve tarımsal gelir değil; çocuğunun eğitime erişimi, sağlık hizmeti, internet altyapısı, ulaşım imkânı ve sosyal yaşam koşulları da belirlemektedir. Bu nedenle kırsal kalkınma politikalarının tarımsal desteklerle sınırlı tutulması yerine eğitimden sağlığa, ulaşımdan dijital altyapıya kadar bütüncül biçimde ele alınması gerekmektedir.

Köylerde nüfus kaybının hızlanması, tarımsal üretimde kuşak devamlılığını da güçleştirmektedir. Üreticinin yaşlanması ve gençlerin kırsaldan ayrılması; ekilmeyen arazilerin artması, hayvancılığın sürdürülebilirliğinin zayıflaması ve yerel üretim bilgisinin yeni kuşaklara aktarılamaması risklerini beraberinde getirmektedir. Kırsalda kamu hizmetlerinin güçlendirilmesi bu nedenle yalnızca sosyal devletin bir gereği değil, aynı zamanda gıda arz güvenliği ve tarımsal üretimin devamlılığı bakımından stratejik bir meseledir.

Türkiye'nin coğrafi yapısı nedeniyle her köye aynı kamu hizmeti modelinin uygulanması mümkün olmayabilir. Ancak nüfus, mesafe, ulaşım şartları, yaş yapısı ve hizmet ihtiyacı dikkate alınarak asgari erişim standartlarının belirlenmesi mümkündür. Bir öğrencinin okula ulaşmak için geçirebileceği azami süre, bir vatandaşın birinci basamak sağlık hizmetine erişim mesafesi, gezici sağlık hizmetlerinin asgari ziyaret sıklığı ve kırsal yerleşimlerde bulunması gereken temel kamu hizmetleri için ölçülebilir standartların oluşturulması gerekmektedir.

Bu kapsamda; kırsal yerleşimlerde son yıllarda eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetlerinin geçirdiği dönüşümün köy bazında ortaya çıkarılması; taşınmal eğitim kapsamındaki öğrencilerin sayısı, taşıma mesafeleri ve sistemin eğitim sonuçları üzerindeki etkilerinin incelenmesi; kapalı veya atıl durumdaki köy okullarının envanterinin çıkarılması; kırsalda aile hekimliği, sağlık evi, gezici ve mobil sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğinin değerlendirilmesi; kamu hizmetlerine erişimde iller ve bölgeler arasındaki farklılıkların belirlenmesi; bu değişimin kırsal nüfus, genç çiftçiler, tarımsal üretim ve köylerin demografik yapısı üzerindeki etkilerinin araştırılması ve kırsalda yaşamı sürdürülebilir kılacak bütüncül kamu politikalarının belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. maddesi ve TBMM içtüzüğünün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ve teklif ederiz.

88 Sayılı meclis Aray

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	BÖLGESİ	İMZA
Ali GÖKÇEK	İstanbul	Ali Gökçek
Sibel SÜRMER	Trabzon	S. SÜRMER
Hakan BERTAL	Bursa	Hakan Bertal
Hikmet YILIM HALICI	İsparta	Hikmet Yilim Halıcı
Şeref ARPAÇI	Düziçi	Şeref Arpaç
Bilal BİLİCİ	Adana	Bilal Bilici
Andr. Mr. Şeyhan ARALIKLI	Diyarbakır	Şeyhan Aralıklı
LİZAN KARASU	Sivriç MU	Lizan Karasu
Ervin Karakoz	Aydın Mu.	Ervin Karakoz
Orhan ŞENER	Adana Mu	Orhan Şener
Ayhan BARUT	Adana mu	Ayhan Barut
Cemal ENGİNSUET	İstanbul	Cemal Enginsuet
Uğur Bayraktan	Artvin Mu	Uğur Bayraktan
Öğür KARABAT	İst. Mu	Öğür Karabat
Turan Tazken ÖZEL	İstanbul	Turan Tazken Özel
Şeyman BİLİCİ	Aydın	Şeyman Bilici
Mustafa EDEM	Antalya	Mustafa Edem
Nehmet TAHTASIZ	Görmü Mu.	Nehmet Tahtasız
DEMİR YARUZİMAZ	Zonguldak MV	Demir Yaruzimaz

